

» dilabatur, vult eadem sacra congregatio eas
» in uniuscujusque ordinarii cancellaria perpetuo
» conservari. Cujus interea consilium, tum volun-
» tatem, dum ego omnibus significo, amplitudini
» tuæ fausta omnia e cælo precor. Romæ hac die
» 10 januarii 1721. Amplitudinis tuæ, uti frater,
» P. M. Card. Corradinus Præfectus, P. Lamber-
» tinus Secretarius. »

» § VIII. Quantum recte dispensandis ecclesiasticis muneribus, administrandæ justitiæ, componendis dissidiis, continendisque in officio clericis proficeret saluberrima præmissarum legum institutio, satis superque experientia comperimus, cum Anconitanam primum ecclesiam, ac deinde Bononiensem sponsam nostram paterna charitate cominus amplecteremur; freti siquidem dictarum legum præsidio, digniores parochiis, et curæ animarum præfecimus: tantaque, benedicente Domino, id accidit animorum consensione, ut nemo questus sit traditum minus digno celsioris loci præmium, vel minus juste alteri credita vacantis ecclesiæ gubernacula.

» § IX. At quia certis admonemur indicis non ita id aliis episcopis contigisse; imo non deesse qui privatis abrepti studiis, sæpe declinare, ac redarguere judicium episcopale præsumant: Nos propterea solliciti de implendis, prout decet, muneris nostri partibus, nonnulla præfatis literis addenda, nonnulla vero tacite, breviterque ibidem tradita, clarius explicanda censuimus, ut recte omnia, atque ex ordine peragantur.

» § X. Mœrentes igitur audivimus quod, in plerisque diocesis, etsi recepta sit laudabilis firmiterque custodienda consuetudo in scriptis redigendi examen concurrentium, nihilominus examinatorum suffragia in sola literarum peritia versantur, nec illorum exquiritur sententia de clericorum ætate, institutione, gravitate, et honestate morum, prudentia, muniis antea exercitis, et an tales demum sint, qui oves suas verbo, et exemplo juvare possint. Quam devia sit hujusmodi praxis a Tridentini semita, is plane intelliget, qui expendet verba relata cap. XVIII, sess. 24, de Reformat. « Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis. » Idque probe noscens congregatio ejusdem concilii interpretis, pluries edixit examinatores suo deesse muneris, si doctrinæ tantum judices essent, nec inquirerent qui præ aliis, probitate morum, laboribus, præstito antea ecclesiæ obsequio, cæterisque dotibus ad officium parochi cumulate obeundum necessariis, essent idonei, et commendabiles.

» § XI. Absoluto examine, ut cuique satis comperitum est, sit tantummodo potestas examinatoribus renuntiandi quotquot regendæ ecclesiæ idoneos judicaverint, reservata uni episcopo electione dignioris, quemadmodum sancitum est a Tridentino illis verbis: « Ex hisque episcopus eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit. » At si

quem clericorum forte contigerit appellare a mala relatione examinatorum, quorum cura unice versata fuerit in exquirenda doctrina, non facta uno eodemque tempore solerti etiam investigatione aliarum qualitatum, quæ pastoris congruant officio: ordo judicii secum feret ut etiam iudex, ad quem provocatum fuit, in sola doctrinæ indagine non immoretur: nec sine gravi animarum detrimento, et disciplinæ injuria, præficiatur ecclesiæ, qui litteris magis pollet, licet cætera minus aptus, et quandoque indignus; contra vero arceatur ille, qui licet impar doctrinæ merito, attamen moribus, gravitate, prudentia, probato nomine, diuturno ecclesiæ famulatu, ac multiplici virtutum laude præcellit.

» § XII. Factum præterea satis extirpandis abusibus non videtur, si tam episcopus, quam examinatores, conjunctis studiis, industriæ nervos omnes intenderint in conferenda concordi judicio ecclesiæ personæ, quæ licet scientia et litteris alteri concedat, majori tamen cæterarum qualitatum eminenti ornamento; siquidem postpositus, suæ nimirum fidens doctrinæ, ab irrationabili judicio episcopi non raro appellat; causaque ad iudicem appellationis delata, idem totus est in perquirenda majori doctrina, ac reparando gravamine litterato homini irrogato, nusquam librato aliarum virtutum pondere, quæ in appellante desiderantur: lugentque ut plurimum vigiles ecclesiarum antistites exitum hujusmodi appellationis, hætimeque dolent parochias doctis, non aptis pastoribus, ut dictum est, regendas committi.

» § XIII. At si iudex etiam appellationis (quod raro evenit) tantum tribuens scientiæ, quantum satis, majori, et accuratori examine inquirat, qui mores hominum sint, quæ gravitas, prudentia, qui suscepti antea labores, quæ virtutum specimina, quæ demum totius anteactæ vitæ ratio, pascendo gregi consentanea: tot iudici exhibentur attestations ab appellante ex industria collectæ, ut, revocato episcopali judicio, tanquam irrationabili, non vereatur iudex succurrere eidem appellanti, quem tam copiosa, tamque conspicua probitatis adjuvant documenta.

» § XIV. Demum cum præcipue episcopis, tanquam in specula constitutis, pateant subditorum excessus, contingere solet, ut in concursu, tam inspecta scientia, quam moribus, ille idoneus ab examinatoribus renuntietur, cui fœda aliqua vitii labes, ac criminis macula inusta sit, omnibus, præterquam episcopo, occulta: si episcopus, justa suadente causa, crimine non revelato, eundem, criminisum tacitus præterierit, aliumque obeundum a sorde prælegerit: illico postpositus, simulato gravamine, provocat ad superiorem iudicem criminis ignarum, et consueto diffugio appellationis, evehitur ad pastorale fastigium qui non potest consulere populo, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen.

» § XV. Ne igitur improbi ingenii homines remedium appellationis, ad justitiæ præsidium institu-

tum, callide traducant aq̄ iniquitatis defensionem: optimum factu aliquibus fortasse videretur, si appellatione quavis sublata, cura præficiendi rectores animarum prorsus relinqueretur episcopis, rationem villicationis suæ Christo iudici tantum redditis. Verum nullo pacto probare id possumus, quod adversaretur menti concilii Tridentini, tacite permittenti appellationem in devolutivo a mala relatione examinatorum, quemadmodum innuere videntur verba illa: « Nec prædictorum » examinatorum relationem, quominus executionem » habeat, ulla devolutio, et appellatio, etiam ad » Sedem apostolicam, sive ejusdem Sedis legatos, » aut vice-legatos, aut nuntios, seu episcopos, aut » metropolitanos, primatas, vel patriarchas inter- » posita impediat, aut suspendat. » Cui sanctioni respondet etiam constitutio Piana, admittens appellationem in devolutivo ab irrationabili judicio episcopi.

» § XVI. Qua de re, ut in hujusmodi negotio apte omnia, atque composite peragantur, officii nostri esse duximus, eum vobis, Ven. fratres, gerendarum rerum ordinem præscribere, quem longo usu utilem agnovimus instituendis animarum rectoribus, qui credito sibi gregi præesse, et prodesse possint.

» I. Episcopus, habita notitia vacationis ecclesiæ, statim ad præscriptum Tridentini, idoneum in ea deputet vicarium, cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis assignatione, qui onera ipsius ecclesiæ sustineat, donec ei de rectore provideatur.

» II. Publico evulgetur edicto notitia concursus, congruo, et ab episcopo præfinito tempore celebrandi: eodem edicto omnes clare, et aperte moneantur, ut interim decurrente termino assignato, coram cancellario episcopali, vel altero ab episcopo deputando, suarum qualitatum, meritorum, et munerum probationes, attestations tam judiciales, quam extrajudiciales, aliaque id genus documenta, quæ fraude vacent, exhibeant; alioquin dicto termino elapso, documenta hujusmodi, quæcumque et qualiacumque ea sint, nullatenus recipiuntur.

» III. Eveniente die concursus, a cancellario episcopali singulorum merita, qualitates, et requisita, (ut vocant) incorrupta fide deprompta a iuribus tempore habili exhibitis, in scriptis summam redigantur: porro copia epitomes tradetur non solum episcopo, vel vicario generali vices illius obeunti, sed sigillatim omnibus examinatoribus ad concursum adscitis, ut cum de scientia, tum de vita, moribus, aliisque regendæ ecclesiæ necessariis dotibus ferant iudicium.

» IV. Die præstituta ab episcopo habeatur concursus, servata accurate in omnibus forma tradita in supra relatis literis anno 1721 editis, totaque rerum in eo gestarum series scriptis diligenter enucleetur. Porro examinatores, ad assequendam certam, et indubiam conjecturam scientiæ, postquam diligenter expenderit singulorum peritam in evolventio, explicandoque oretenus aliquo ecclesiasticæ doctrinæ capite, vel a SS. patribus, vel a sacro

concilio Tridentino, vel a catechismo romano excerpto, ac pari diligentia libaverint a quolibet scripto datas responsiones quæstionibus propositis; et postquam demum deprehenderit qua quisque polleat gravitate sententiarum, et elegantia sermonis in conciuncula scripto pariter exarata, et textui evangelico, vel alteri datæ themati accommodata: parem, ni forte majorem solertiam examinatores adhibeant in perscrutandis aliis qualitibus, regimini animarum consentaneis; morum honestatem inquirant, gravitatem, prudentiam præstita hæcenus ecclesiæ obsequia, acquisitam in aliis muneribus laudem, aliaque spectabilium virtutum ornamenta, doctrinæ arcto fœdere consocianda; hisce omnibus conjunctim expensis, inhabiles per sua suffragia rejiciant, et idoneos episcopo renuntient.

» V. Absoluto concursu ab episcopo, vel, eo impedito, a vicario generali una cum examinatoribus synodalibus non paucioribus quam tribus, notula compendiaria requisitorum antea distributa tradatur cancellario, qui illam comburat, vel penes acta secreto custodiat, et nemini ostendat, nisi de mandato episcopi, vel ejus vicarii generalis. Subinde vero ordinarius, cum primum ei liberit, eligat ex approbatis digniorem, nec illi possessio, ullo appellationis vel inhibitionis obtentu, retardetur.

» VI. Si quem clericorum appellare contigerit a mala relatione examinatorum, vel ab irrationabili judicio episcopi, coram iudice appellationis acta concursus integra omnino producat. Et iudex, nisi illis visis, et gravamine comperto, sententiam non pronuntiet. Præterea in ferenda sententia, ac reparando gravamine, idem iudex innitatur solammodo probationibus ab actis elicitis, tam respectu doctrinæ, quam aliorum meritorum. Quia vero a publica indictione, usque ad diem habitus concursus, tantum temporis intercessit, quantum satis fuit commode exhibendis necessaria iuribus, attestationsibus, requisitis, aliisque meritorum documentis; idcirco, ut quævis via fraudibus præcedatur, volumus, ac districte mandamus, ne dictæ attestations, fides tam judiciales, quam extrajudiciales, et documenta quæcumque studiose conquisita, et post concursum, ut aiunt, expiscata, ullo modo recipiantur. Non obstantibus supra memoratis litteris, a Congr. Conc. Trid. Interprete anno 1721 editis, quibus ad præmissorum effectum in hac parte derogamus, illis tamen in reliquis, una cum omnibus in eis contentis, firmiter in suo robore permansuris.

» VII. Ubi vero episcopus, posthabito uno, vel altero ex approbatis, ecclesiam contulerit magis idoneo ob aliquam sibi ipsi tantum notam causam, quam censeat significari oportere iudici appellationis, ad detergendam injuste fortasse præelectionis notam, familiaribus litteris iudicem certiore efficiat, inviolabilis secreti lege adjecta. Nemo sit, qui hæc praxim nostræ tribuat solertiæ, cum illa præstat a Tridentini decretis. Sessione etiam 24, cap. xx, de Reformat. ita disponitur: « Præterea si

» quis in casibus a jure permissis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alias, » ob lapsum biennii, de quo supra, ad alium judicem recurrerit, teneatur acta omnia coram episcopo gesta ad judicem appellationis expensis suis transferre, eodem tamen episcopo prius admonito, ut si quid ei pro causæ instructione videbitur, possit judici appellationis significare.

» Et quamvis jure nobis timendam sit ne dicta praxis monendi judicem, a quo appellatum est, in more olim posita, hac tempestate obsoleverit, et a foro recesserit; attamen episcopus (ut dictum est) si ex causa sibi tantum, et non aliis nota, quæ tamen approbari digna sit, ecclesiam contulerit; illam judici appellationis, datis secreto litteris, denuntiet, et aperiat. Sciant porro judices delatas ab episcopo causas, et rationes, inviolabilis secreti fide esse custodiendas; nec parvi pendendum esse testimonium illius pastoris, cui divino mandatur eloquio oves suas agnoscere. Facile enim credi non potest episcopos suæ non minus, quam alienæ salutis adeo immemores, ut non deterriti divini interminatione iudicii, odio vel favore moveantur; et in sacrorum canonum singularem injuriam, « dicant malum bonum, bonum malum, » ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras.

» Si vero episcopo fuerit suspecta fides iudicis, ad quem appellatum est, nec eadem revelanda censuerit hujusmodi occulta rationum momenta, illa significet secretis litteris S. R. E. cardinali præfecto pro tempore congregationis concilii, qui nec consilio, nec auctoritate deest, quominus a iudice appellationis debitæ justitiæ locus tribuatur.

» § XVII. Præterea quia æquitati etiam convenit, causas appellationis, quæ magno litigantium dispendio, et ecclesiæ pernicie, immortales quandoque existunt, quanta fieri potest brevitate terminari, ideo ubi a iudice appellationis lata sit sententia, quæ præelectioni factæ ab episcopo omnino sit conformis, nullus pateat novæ appellationi aditus, sed auctoritate rei judicatæ controversiæ finis imponatur. Sin vero iudex appellationis aliter, quam ordinarius, pronuntiaverit, liceat præelecto ab episcopo, qui causa cecidit, ad alium judicem appellare, firmiter interim retenta parochialis ecclesiæ possessione. Tandem postquam tertius quoque iudex sententiam dixerit, ne partes ultra modum graventur laboribus et expensis, presertim quia agitur de cura animarum, cui damnosum est certi pastoris destitui solatio; is legitimum regendæ ecclesiæ jus obtineat, cui duæ conformes assistunt sententiæ, nec ullum novæ appellationis remedium succumbenti suffragetur.

» § XVIII. His sane regulis, quamvis appellatio sublata non sit, satis tamen præsidii comparatum esse arbitramur ecclesiasticæ disciplinæ, ac recto gerendarum rerum ordini. Unum superest, ut proposita hactenus media debitæ executioni mandentur; eumque in scopum locorum ordinarii vigilantiam suam desiderari non patiantur. Ferenda

dum quippe non esset ad nostri apostolatus auditum novas in diem deferri quærelas, ac submovendis abusibus novas implorari leges, ad iis qui jam præstitutas negligunt et contemnunt.

» § XIX. Demum cum non raro contingat ecclesias parochiales, dignitates, canonicatus, aliaque beneficia curam animarum habentia, a Sede apostolica esse conferenda; vel quia recesserint in mensibus reservatis, vel quia ex alio capite dictæ Sedi reservata sint; nos prædecessorum nostrorum vestigiis inherentes, præcipimus, et mandamus, ut uno vel altero eveniente casu, concursus ab episcopo sine ullo discrimine indicatur, nulla ad hunc actum petita venia, vel licentia, quam nostris hisce litteris sibi tributam episcopi intelligant.

» § XX. Absoluto concursu, si res sit de beneficiis curatis, quæ tantum ratione mensium reservata sint, episcopus inter approbatos eligat magis idoneum, et Datarie significet, nec acta concursus transmittat, nisi a Dataria, cum id opportunum duxerit, requirantur. Sin vero dicta beneficia, quibus cura imminet animarum, ex alio quovis capite, quam mensium apostolicorum, S. Sedi reservata sint; eo sane casu, veteri non immutato more, absteat episcopus a ferendo dignioris iudicio, et acta concursus ultro Datarie exhibeat.

» § XXI. Licebit tamen ordinariis, pro suo arbitrio, familiaribus litteris Datarie scriptis, eidem denuntiare personam, quam censent regendæ ecclesiæ magis idoneam, eundemque commonere, an occulta aliqua, et in actis justè reticita subsit causa, quæ cupiam obstet ad beneficium obtinendum. Nos ipsi postmodum ab hac Sede omnium principe, et magistra, luculento edocebimus exemplo quanti faciendum sit episcopale iudicium, quantoque vos honore prosequamur, venerabiles fratres, in partem nostræ sollicitudinis evocatos, quibus interim apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam majorem die XIV decembris MDCCXLII, pontificatus nostri anno III.

ANIMADVERSIO XXV.

DE VISITATIONE AD APOSTOLORUM LIMINA ET DE RELATIONE ECCLESiarUM.

Instructio S. Congregationis concilii pro episcopis, archiepiscopis, primatibus et patriarchis, super modo conficiendi relationes statuum suarum ecclesiarum quas, occasione visitationis sacrorum liminum, eidem sacræ congregationi exhibere tenentur:

« Summus Pontifex Sixtus Papa quintus, qui tempora statuit, quibus singuli episcopi, archiepiscopi, primates et patriarchæ per seipsos, vel per eorum certum nuntium visitare tenentur imina beatissimorum apostolorum Petri et Pauli, antiquissimæ observantiæ inherendo, nedum voluit ut, ultra sacrorum liminum visitationem,

romano pro tempore Pontifici de toto eorum pastoralis officio, et de rebus omnibus ad ipsarum, quibus præsent, ecclesiarum statum, ad cleri et populi disciplinam, animarum denique, quæ illorum fidei creditæ sunt, salutem quovis modo pertinentibus rationem redderent, uti fusius habetur in prædicti Pontificis constitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex*, sed in alia etiam constitutione, quæ incipit *Immensa æterni Dei*, sacræ congregationi, præpositæ interpretationi sacrosancti concilii Tridentini, curam demandavit, prædictam rationem, quæ dicitur relatio status ecclesiæ, perpendendi, et examinandi, ac postulatis, in eadem proponendis, respondendi.

» Sixtinæ hæc constitutiones suo non caruerunt effectu tum quoad sacrorum liminum visitationem, tum quoad relationem statuum ecclesiarum; sed cum nulla unquam edita fuerit instructio pro dictis relationibus exarandis, factum hinc est ut aliquæ ex eis aliquando fuerint exhibitæ abundantes in superfluis, et aliquæ aliquando deficientes in necessariis. Cumque ad hæc avertenda in synodo romana, hoc anno 1725, a Sanctissimo Domino nostro Benedicto Papa XIII, habita in basilica Lateranensi, præscriptum sit ut instructio, hactenus omissa, a sacræ concilii congregatione ederetur; hæc ideo instructio publici juris sit ut in relationibus statuum suarum ecclesiarum, ad eandem sac. congregationem in posterum transmittendis, curent episcopi, archiepiscopi, primates, et patriarchæ ipsi se conformare, et suas relationes ad quædam distincta capita reducere, quorum primum ad statum ecclesiæ materialem, secundum ad personam ipsius referentis, tertium ad clerum sæcularem, quartum ad clerum regularem, quintum ad moniales, sextum ad seminarium, septimum ad ecclesias, confraternitates, et loca pia, octavum ad populum, et ultimum denique referatur ad postulata, quæ ab ipso referente sacræ congregationi proponuntur.

» § I. De primo relationis capite, pertinente ad statum ecclesiæ materialem.

» In hoc primo relationis capite sequentia erunt exponenda:

» I. Institutio.

» II. Confinia.

» III. Privilegia, et prærogativæ episcopatus, archiepiscopatus, aut patriarchatus.

» IV. Numerus civitatum, oppidorum, aut locorum, qui episcopatus, archiepiscopatus, aut patriarchatus subjecti sunt.

» V. Status cathedralis, metropolitana, aut patriarchalis ecclesiæ, una cum numero canonicorum, et aliorum, servitio chori addictorum; et an erecte fuerint præbendæ penitentiarum, et theologalis.

» VI. Status ecclesiarum collegiarum una cum numero pariter canonicorum, et cæterorum, qui choris earum intersunt, et an in collegiatis erecta sit præbenda theologalis.

» VII. Status, et numerus ecclesiarum parochia-

lium, necnon aliarum ecclesiarum, et oratoriorum in episcopatu, archiepiscopatu, aut patriarchatu existentium; referendo signanter, an cathedralis, metropolitana, aut patriarchalis, et collegiata, oratoria, necnon parochiales, cæteræque ecclesiæ sint sacris suppellectilibus sufficienter instructæ, et quenam ex eis habeant redditus pro fabrica assignatos.

» VIII. Numerus monasteriorum tam virorum, quam mulierum, exprimendo an aliqua ex monasteriis virorum sint subjecta suæ jurisdictioni; et an, et quæ mulierum monasteria sibi subjecta sint, vel prælatis regularibus.

» IX. An adsit in diœcesi seminarium clericorum, quot clerici in eodem alantur, an fuerit statuta taxa, et in qua quantitate, et an aliqua beneficia fuerint eidem unita, et in universum quinam, et quot sint redditus prædicti seminarii.

» X. Numerus hospitalium, collegiorum, confraternitatum, et aliorum locorum piorum, quæ sunt in episcopatu, archiepiscopatu, aut patriarchatu, et quinam sint eorum redditus.

» XI. An adsint montes pietatis, et quot sint, una cum aliis consimilibus, ad statum materialem ecclesiæ spectantibus; cum advertentia tamen, ut plena status materialis relatio in prima relatione tantum, quæ fit ab episcopo, archiepiscopo, aut patriarcha, exhibeatur, in subsequentibus etenim relationibus satis erit, quod ipsi se referant ad primam, nisi aliquid novi, pertinens ad dictum statum materialem, contigerit, quod referens notificandum sacræ congregationi existimaret.

» § II. De secundo relationis capite, pertinente ad ipsum episcopum, archiepiscopum, primatem, et patriarcham.

» In hoc capite exponi debet:

» I. An residentiæ præceptum, a sacris canonibus, concilio Tridentino, et constitutione Urbana præscriptum, adimpleverit, et an aliquo, et quo tempore abfuerit, et an ultra menses conciliares, et an cum, vel sine Sedis apostolicæ licentia.

» II. An, et quoties diœcesis, sibi commissæ, visitationem expleverit.

» III. An per se, vel per alium episcopum, sacras ordinationes expleverit, et sacramentum confirmationis administraverit.

» IV. An, et quoties synodum diœcesanam coegerit: et si episcopus nulli archiepiscopo subjectus sit, an ad synodum provincialem ejus archiepiscopi, quem ad tramites Tridentini eligere tenetur, ut ejus synodo provinciali intersit, accesserit; et si sit archiepiscopus, an synodum provincialem habuerit, et quinam suffraganei eidem interfuerint.

» V. An verbum Dei per seipsum prædicaverit, et an legitimo concurrente impedimento, viros idoneos assumpserit ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum.

» VI. An habeat depositarium pecuniarum et multarum pecuniarum, et an eadem fuerint piis usibus applicatæ.